HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Mida panna 2026/2027. õppeaastal põhikoolijärgset vastuvõttu kavandades tähele?

Haridus- ja Teadusministeerium on koondanud 2026. aasta vastuvõtukogemuse põhjal tehtud tähelepanekud. Esile on toodud peamised tähelepanekud ja õppetunnid, mis ilmnesid 2026. aasta kevadise vastuvõtuprotsessi käigus. Soovituste eesmärk on toetada läbipaistva, õpilasega arvestava sujuva vastuvõtu korraldamist. Tegu ei ole ammendava nimekirjaga ega juhendiga, mis käsitleks kõiki vastuvõtuprotsessi aspekte. Põhikoolijärgset õpet pakkuvatele koolidele on esitatud ministeeriumi olulisemad märkamised ja soovitused, mida koolid ja kohalikud omavalitsused võiksid vastuvõttu kavandades arvesse võtta.

Sisukord

Põhivastuvõtu tingimused ja hindamine 2
Vastuvõtutegevused - vestlused ja testid ning nende arvestamine 3
Eelistused 3
Lävend 4
Jätkuvastuvõtu tingimused 5
Vastuvõtt ettevalmistavasse õppesse 5

Põhivastuvõtu tingimused ja hindamine

Õpilaskandidaate peab vastuvõttu korraldades hindama objektiivselt. Hinnata võib teadmisi ja oskusi (näiteks arvestada sisseastumistesti, erialakatset ja 9. klassi hindeid). Kui arvestada näiteks õpilase elukohta, ei ole tegu objektiivse hindamisega. **Vastuvõtukorras ei saa kehtestada, et eelistatakse oma KOVi või oma põhikooli last**. See läheb vastuollu võrdse kohtlemise printsiibiga.

Vastuvõtukorras ei saa kehtestada, et õpilane peab olema õppinud põhikoolis kindlat A- või B-võõrkeelt, kui see ei ole kooli spetsiifikat arvestades põhjendatud (nt mõne keele süvaõppega kooli puhul). Võõrkeeleõppe puhul on võimalik paindlik õpitee, nt individuaalse õppekava, lisavalikkursuste ja mitteformaalõppe arvestamise kaudu. Keele süvaõppega koolis tasuks samuti läbi mõelda, kas sisse saavad astuda ka need õpilased, kes seda keelt õppinud pole, ja kuidas.

Vastuvõtu eeltingimus ei saa olla põhikooli lõpueksamite sooritamine, kuna ka välisriigis või rahvusvahelise õppekava alusel põhihariduse omandanud õpilasel peab olema õigus kandideerida põhiharidusjärgsesse õppesse. Selliste õpilaste jaoks peavad vastuvõtukorras olema alternatiivsed võimalused, kuidas saab selline õpilane kooli kandideerida. Kuna välisriigis või rahvusvahelisel õppekaval võib õppetöö kesta kauem, on soovitatav kehtestada kooli vastuvõtukorras ka erand nende õpilaste vastuvõtu ajakava kohta.

Kool peab kandidaate hinnates lähtuma vastuvõtukorras olevatest hindamiskriteeriumidest. Kandidaate ei tohi hinnata asjaolude põhjal, mida vastuvõtukord ette ei näe või mida hindamiskriteeriumina ei ole kehtestatud. Näiteks kui vastuvõtukorras on kirjas, et üks hindamiskriteeriume on 9. klassi keskmine hinne, ei saa kandidaadile anda selle kriteeriumi eest vähem punkte, põhjendades seda tema puudumiste või käitumise kohta tehtud märkuste arvu või muude asjaoludega, mida hindamiskriteeriumina ei ole nimetatud.

Vastuvõtukorras tuleb ette näha ka olukord, kus kaks või enam kandidaati saavutavad võrdse koondpunktisumma. Seetõttu tuleb enne vastuvõtuperioodi algust kehtestada järjestamiskriteeriumid, mille alusel on võimalik kandidaadid üheselt pingeritta panna. Kasutada võib ka eelistusi: pingereas ettepoole saab panna selle kandidaadi, kelle eelistustes on see kool kõrgemal kohal. Kui kandideerivaid õpilasi hinnatakse 9. klassi hinnete, erialakatse ja vestluse alusel, võib kool määrata, et võrdse koondpunktisumma korral eelistatakse kandidaati, kes saavutas parema tulemuse erialakatsel. Kui ka erialakatse tulemused on võrdsed, võib järgmise kriteeriumina arvestada vestluse tulemust ning seejärel 9. klassi hindeid või mõnda muud vastuvõtukorras nimetatud näitajat.

Vastuvõtutegevused - vestlused ja testid ning nende arvestamine

Kool võib ka ette näha, et näiteks erialakatsele või vestlusele kutsutakse pingerea alusel piiratud arv kandidaate, näiteks kolm korda rohkem kandidaate, kui on klassis või õpperühmas kohti. Tänu sellele on võimalik tagada läbipaistev ja võrreldav kandidaatide hindamine ning mõistliku mahuga vestlusvoor. Arvestama peab, et sellise süsteemi puhul kõik ülejäänud kandidaadid sellesse kooli enam ei pääse. Nende jaoks on sel juhul vastuvõtuprotsess selles koolis lõppenud.

Lisateste võib teha ainetes, milles ei toimu riiklikku eksamit soovitame teha mingi koolispetsiifiline eksam. Kui kasutada vestluseid, siis kindlasti kasutada kvaliteetset maatriksit, millest on selgelt aru saada, mille eest saab või kaotab kandidaat punkte.

Mida saab veel arvesse võtta kandidaadi hindamisel?

Oskusained lõputunnistusel, osalemine õpilasesindustes, vabatahtlik töö ja muu ühiskondlik aktiivsus, osalemine võistlustel ja olümpiaadidel. See kõik tuleb aga vastuvõtukorras täpselt lahti kirjutada, et hindamine oleks läbipaistev ning noorele eelnevalt teada.

Eelistused

2027. aastal saavad gümnaasium ja kutsekool oma vastuvõtukorras ette kirjutada, kuidas mõjutab kooli vastuvõtmist see, mitmendaks eelistuseks on kandidaat kooli märkinud. NB! Kool saab küll määrata, kui palju lisapunkte kooli 1., 2. või 3. eelistusena märkimine annab, kuid näiteks **esimene eelistus ei tohi olla põhiline vastuvõtutingimus. Eelistus peab olema objektiivsete kriteeriumide kõrval hinnatav tingimus** ning ei tohi hakata "sööma" objektiivseid kriteeriume. Kool ei saa automaatselt vastu võtta ainult neid õpilasi, kes on märkinud selle kooli esimeseks eelistuseks.

Eelistuse ülemäärane kaal võib moonutada objektiivset vastuvõttu. **Suurim põhiseaduslik risk tekib siis, kui kool annab eelistusele vastuvõtukriteeriumides liiga suure kaalu.** Sellisel juhul võib sama teadmiste ja oskuste tasemega (või isegi paremate tulemustega) kandidaat jääda kõrvale üksnes seetõttu, et kool ei olnud tema esimene eelistus. See muudaks eelistuse sisuliselt selektsioonialuseks, mis ei ole hariduslikult objektiivne ning võib riivata PS §37 ja PS §12.

Õpilane peab järjestama vastuvõtu infosüsteemis koolid eelistuse alusel. Kool võib oma vastuvõtukorras määrata näiteks, et kui kandidaat on pannud selle kooli esimeseks eelistuseks, antakse talle lisapunkte. Soovitatavalt võiks see punktide arv moodustada kõige rohkem u 10% koondpunktisummast. Proportsioonid on kooli määrata, nagu ka laiemalt vastuvõtutingimused ja -tegevused.

Kool ei saa näiteks erialakatsele või vestlusele kutsumise eeltingimusena arvestada üksnes seda, kas kool on kandidaadi esimene eelistus.

Kutsekoolis saab kandidaat põhivastuvõtu ajal kandideerida ühes koolis kuni kolmele õppekavale ja seada need eelistuse alusel pingeritta.

Kool ei tohi minna eelistusi arvestades teiste õigusaktidega vastuollu. Näiteks kui kool ei ole vastuvõtukorras eelistuste arvestamist ette näinud, ent ikkagi arvestab neid, on see õigusaktidega vastuolus.

Lävend

Kool võib erialakatsele või vestlusele kutsumise eeltingimuseks seada lävendi saavutamise. Näiteks võib kool kujundada sajapunktise hindamissüsteemi. Esimeses voorus arvestatakse põhikooli lõpueksamite tulemusi ning vastuvõtukorras määratud lisapunkte, näiteks kooli esimeseks eelistuseks märkimise või muu kooli jaoks tähtsa kriteeriumi eest (nt aktiivne osalemine õpilasesinduses või osalemine olümpiaadidel või erialavõistlustel). Teise vooru ehk erialakatsele või vestlusele kutsutakse seejärel kõik kandidaadid, kes saavutavad vähemalt kehtestatud lävendi. Lävendit määrates tuleb siiski tähelepanelikult hinnata selle mõju kandidaatide ringile.

Väldime ühe eksamiga seotud lävendeid.

Soovitame vältida vastuvõtutingimustes sellist lävendit, millega kool välistab kandidaadi edasi kandideerimise võimaluse ühe tulemuse põhjal. Näiteks nõude tõttu, et eksamid peavad olema sooritatud vähemalt tulemusele 50%, ei pruugi saada kooli kandideerida õpilane, kes sooritaks sisseastumiskatse hästi ja näitaks vestlusel, et sobib enda valitud õppesuunal või erialal õppima. Üks võimalus on kasutada hindamistabelit, kus igale eksamitulemuse vahemikule vastab kindel arv punkte. Vahemikud ja punktid määrab kool. Nii saab eksamitulemusi arvesse võtta, kuid ka kehvema tulemusega kandidaat pääseb paremusjärjestusse ning kandidaadi võimalus kooli pääseda oleneb tema koondpunktisummast.

Koolil tuleb väga hoolikalt läbi mõelda lävendi lisamise mõttekus. Kool peaks seadma realistlikud eeltingimused, näiteks õppima pääseja keskmise hinde lävendi selle alusel, kui palju eelnenud õppeaastal soovijaid oli ja milline oli nende keskmine hinne. Näiteks 2026. aasta vastuvõtu ajal oli koole, kus põhivastuvõtu käigus täitusid vaid pooled kohad, kuna kool oli seadnud liiga kõrge lävendi. Kool oleks soovinud võtta põhivastuvõtu käigus vastu rohkem õpilasi, kuid nende enda kehtestatud tingimused ei võimaldanud seda ja väga suurel osal tublidel noortel tuli oodata jätkuvastuvõttu.

Jätkuvastuvõtu tingimused

Jätkuvastuvõtu tingimused tuleb kehtestada koos põhivastuvõtu tingimustega. Jätkuvastuvõtu korraldus võib põhivastuvõtust erineda. Jätkuvastuvõtu ajal kandideerimiseks tuleb õpilasel esitada uus avaldus. See annab vabade kohtade olemasolu korral võimaluse kandideerida ka õpilasele, kes põhivastuvõtu ajal avaldust ei esitanud.

Jätkuvastuvõtt tähendab uut kandideerimist vabaks jäänud kohtadele, mida tuleb pakkuda kandidaate võrdselt koheldes. Ka õpilasel, kes põhivastuvõtu ajal ei kandideerinud, peab olema võimalik kandideerida. **Kõige olulisem on tagada kandidaatide võrdne kohtlemine põhi- ja jätkuvastuvõtus.**

Enne jätkuvastuvõttu on soovitatav avaldada kooli kodulehel vastuvõtu ajakava. Kool võib määrata mitu avalduste esitamise tähtpäeva. Pärast tähtpäeva vaadatakse laekunud avaldused läbi, õpilased teevad ülejäänud kandideerimistoimingud ning seejärel langetab kool vastuvõtuotsused. Selline korraldus annab kandidaadile selge ülevaate selle kohta, millal võib oodata tagasisidet ja otsust.

Vastuvõtt ettevalmistavasse õppesse

Ettevalmistava õppe vastuvõtt algab pärast põhi- ja jätkuvastuvõttu. Nimelt on ettevalmistav õpe eelkõige mõeldud õppimiskohustusega noortele, kes pole tavavastuvõtu käigus sobivat õppekohta leidnud.